Lietas Nr. A420419213
Lietas arhīva Nr. AA43-0956-15/8

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā
2015.gada 24.septembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente I.Kaļiņina,
tiesneses S.Liniņa un U.Mihailova

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Rīgas domes 2013.gada 3.jūnija lēmuma Nr.2-30/RD-13-268-ap atcelšanu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 20.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas domes Pašvaldības ieņēmumu pārvalde 2013.gada 13.februārī paziņoja pieteicējai, ka viņai pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli 2013.gadam par viņas īpašumā esošajām piecu zemesgabalu, Rīgā, domājamām daļām, nosakot

nodokli 1,5 procentu apmērā no kadastrālās vērtības. Pieteicēja apstrīdēja noteikto nodokļa likmi.
Administratīvais process iestādē noslēdzās ar Rīgas domes 2013.gada 3.jūnija lēmumu Nr.2-30/RD-13-268-ap (turpmāk – Lēmums), ar kuru pieteicējai noteiktā nodokļa likme atstāta nemainīga.
Lēmums pamatots ar apsvērumu, ka pieteicējas deklarētā dzīvesvieta taksācijas gada 1.janvārī bija Cēsu novadā, tas ir, ārpus Rīgas pilsētas administratīvās teritorijas. Tāpēc piemērojams Rīgas domes 2012.gada 18.decembra saistošo noteikumu Nr.197 „Par nekustamā īpašuma nodokli Rīgā" (turpmāk – Saistošie noteikumi) 3.panta 2.punkts, kas paredz 1,5 procentu likmi.

[2] Rīgas domes Lēmumu pieteicēja pārsūdzēja, pieteikumu pamatojot ar turpmāk minētajiem apsvērumiem.
[2.1] Lietā nav strīda par Lēmumā norādītajiem faktiskajiem apstākļiem (zemi Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā un dzīvesvietu Cēsu novadā). Tāpat netiek apstrīdēta nodokļa aprēķina pareizība un noteiktais pienākums maksāt nodokli par pieteicējai piederošo zemi. Lēmumā norādīto nodokli pieteicēja ir samaksājusi pilnībā.
[2.2] Lēmums atzīstams par prettiesisku, jo tajā piemērotais Saistošo noteikumu 3.pants neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk –

Satversme) 91.pantā noteiktajam vispārējam diskriminācijas aizlieguma principam un nesamērīgi ierobežo pieteicējas dzīvesvietas izvēles brīvību (Satversmes 97.pants).
Diskriminācija saskatāma apstāklī, ka fiziskām personām, kuras izpildījušas priekšnosacījumu (deklarējušas dzīvesvietu Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā) nodoklis samazināts no 1,5 procentiem uz 1 procentu, pieteicējai nodoklis aprēķināts 1,5 procentu apmērā un starpība attiecīgi par 2013.gadu ir Ls 1074,44.
[2.3] Tā zeme Rīgā, uz kuru attiecas Lēmums, ir pieteicējas un /pers. B/, pieteicējas māsas, kopīpašums domājamās daļās. /pers. B/, kuras deklarētā dzīvesvieta ir Rīgā, par to pašu zemi 2013.gadā aprēķināts nodoklis 1 procenta apmērā. Tādējādi tikai par to, ka pieteicēja, īstenojot Satversmē garantētās tiesības brīvi izvēlēties dzīvesvietu, nav līdz taksācijas gada 1.janvārim atteikusies no savas iepriekš izvēlētās dzīvesvietas, kas ir ārpus Rīgas, viņai jāmaksā par 50 procentiem lielāks nodoklis.
Pieteicējas diskriminācija, pamatojoties uz deklarēto dzīvesvietu ārpus Rīgas pilsētas administratīvās teritorijas, neatbilst samērīguma principam, jo šādā neizdevīgākā stāvoklī pieteicēja atrodas tikai savas deklarētās dzīvesvietas Cēsu novadā dēļ.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 20.marta spriedumu pieteicējas pieteikums noraidīts. Pirmās instances tiesas spriedums pamatots ar turpmāk minēto.

[3.1] Atbilstoši likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.pantam, 2.panta pirmajai un otrajai daļai nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākums pamatā izceļas no īpašuma tiesībām.

[3.2] Pieteicējas ieskatā Saistošo noteikumu 3.pantā ir ietverts diskriminējošs un Satversmes 91.un 97.pantam neatbilstošs nosacījums par to, ka personām, kuru dzīvesvieta taksācijas gada 1.janvārī ir ārpus Rīgas pilsētas administratīvās teritorijas, tiek piemērota lielāka nodokļa likme, nekā personām, kuru deklarētā dzīvesvieta iepriekš minētajā taksācijas periodā ir bijusi Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā.

Tiesa pieteicējas viedoklim, ka viņa tiek diskriminēta, nepiekrita turpmāko apsvērumu dēļ.

[3.3] Saskaņā ar likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta pirmās daļas 1.punkta „a" apakšpunktu nekustamā īpašuma nodokļa likmi vai likmes no 0,2 līdz 3 procentiem no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības nosaka pašvaldība savos saistošajos noteikumos, kurus tā publicē līdz pirmstaksācijas gada 1.novembrim. Nekustamā īpašuma nodokļa likmi, kas pārsniedz 1,5 procentus

no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības, pašvaldība nosaka tikai gadījumā, ja nekustamais īpašums netiek uzturēts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Ja pašvaldība līdz noteiktajam termiņam saistošos noteikumus nav publicējusi, nekustamā īpašuma nodokļa likme zemei ir 1,5 procenti no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības.
Tādējādi likumdevējs zemei ir noteicis nekustamā īpašuma nodokļa pamata procentu likmi, kas ir 1,5 procenti, vienlaikus dodot pašvaldībai rīcības brīvību noteikt pēc saviem ieskatiem nodokļa likmes apmēru, kas nepārsniedz 1,5 procentus.
Pamatojoties uz likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta pirmo daļu, Rīgas pilsētas pašvaldība ir izdevusi Saistošos noteikumus. Saistošo noteikumu 3.pants noteic, ka nekustamā īpašuma nodokļa likme zemei ir 1 procents no zemes vienības kadastrālās vērtības nodokļa maksātājiem fiziskām personām, kuru deklarētā dzīvesvieta taksācijas gada 1.janvārī ir Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā (1.2.apakšpunkts) un 1,5 procenti no zemes vienības kadastrālās vērtības – fiziskām personām, kuru deklarētā dzīvesvieta taksācijas gada 1.janvārī ir ārpus Rīgas pilsētas administratīvās teritorijas (2.punkts).
Līdz ar to secināms, ka Rīgas pilsētas pašvaldība ir izvēlējusies likumā „Par nekustamā īpašuma

nodokli" ietvertajās robežās noteikt nodokļa atvieglojumus administratīvajā teritorijā deklarētajām personām, šādā veidā rūpējoties par saviem iedzīvotājiem.

[3.4] Tiesa nepiekrita pieteicējas viedoklim, ka Rīgas pilsētas pašvaldība, diferencējot nekustamā īpašuma nodokļa likmi tās administratīvajā teritorijā deklarētajām un nedeklarētajām personām, ir pārkāpusi Satversmes 91.un 97.pantu.

Satversmes 91.pants noteic, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.

Satversmes tiesa 2010.gada 2.februāra spriedumā lietā Nr.2009-46-01, cita starpā norādījusi, ka Satversmes 91.panta pirmajā teikumā nostiprinātā vienlīdzības principa uzdevums ir nodrošināt, lai tiktu īstenota tāda tiesiskas valsts prasība kā likumu aptveroša ietekme uz visām personām un lai likums tiktu piemērots bez jebkādām privilēģijām. Tas arī garantē likuma pilnīgu iedarbību, tā piemērošanas objektivitāti un bezkaislību, kā arī to, ka nevienam nav ļauts neievērot likuma priekšrakstus (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 9.1. punktu*).

Lai konstatētu, ka tiesību normas personas savstarpēji nostāda nevienlīdzīgā stāvoklī, proti, attiecībā uz kādu personu tiek piemērotas

privilēģijas, ir jākonstatē, ka personas atrodas salīdzināmā situācijā.
Lietā nav strīda par to, ka pieteicējas deklarētā un arī faktiskā dzīvesvieta ir ārpus Rīgas pilsētas pašvaldības teritorijas, tāpat nav strīda, ka Saistošie noteikumi paredz nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumu personām, kuras savu dzīvesvietu ir deklarējušas Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā.
Līdz ar to ir konstatējams, ka pieteicēja neatrodas salīdzināmā situācijā ar personām, kuras savu dzīvesvietu ir deklarējušas Rīgā un kuras nodokli maksā par Rīgā esošu nekustamo īpašumu. Tādējādi nav saskatāma Saistošo noteikumu 3.panta neatbilstība Satversmes 91.pantam.
[3.5] Saistošo noteikumu 3.pantā noteiktā atšķirība nodokļa likmē attiecībā uz pašvaldības teritorijā deklarētajām un nedeklarētajām personām ir nevis, kā norāda pieteicēja, 50 procenti, bet gan 0,50 procenti. Šāda atšķirība nav uzskatāma par būtisku, kas personas diskriminē.
[3.6] Satversmes 97.pants noteic, ka ikvienam, kas likumīgi uzturas Latvijas teritorijā, ir tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties dzīvesvietu.
Ar Saistošo noteikumu 3.pantu netiek pārkāptas Satversmē garantētās tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties dzīvesvietu. Tas neliedz pieteicējai iespēju

pašai izvēlēties dzīvesvietu, kurā tā dzīvo un kurā tā ir sasniedzama, un nekādā veidā neierobežo pieteicējas tiesības brīvi pārvietoties.
Pieteicēja pati izvēlējusies deklarēt dzīvesvietu Cēsu novadā, /adrese/un neviens pieteicējai nav liedzis deklarēt kādu citu dzīvesvietu. Tādējādi nav saskatāma Saistošo noteikumu 3.panta neatbilstība Satversmes 97.pantam.
[3.5] Izskatāmajā lietā tiesai nav pamata vērsties Satversmes tiesā, lai pārbaudītu tiesību normu atbilstību valsts pamatlikumam. Ar konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesā ir tiesīga vērsties arī pati pieteicēja.

[4] Par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 20.marta spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību, kurā ietverti turpmāk minētie argumenti.
[4.1] Saistošo noteikumu nosacījums par nodokļa likmes lielumu atkarībā no deklarētās dzīvesvietas neatbilst Satversmes 91. un 97.pantam.
[4.2] Pirmās instances tiesas spriedums nav pareizs, jo tas balstīts uz secinājumu, ka pieteicējai nav liegta iespēja deklarēt savu dzīvesvietu Rīgā un tādējādi saņemt nodokļa atvieglojumu.
Pieteicējai noteiktā lielākā nodokļa likme atkarībā no dzīvesvietas ierobežo tieši viņas tagadējās dzīvesvietas izvēles brīvību un ir diskriminējošs salīdzināmos un vienādos apstākļos.

[4.3] Pirmās instances tiesa izvairījusies no tai ar likumu uzdotā pamatuzdevuma veikt izpildvarai piešķirto pilnvaru izmantošanas tiesiskuma (lietderības) kontroli.

[5] Paskaidrojumu par pieteicējas apelācijas sūdzību Rīgas dome nav iesniegusi.

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmajai daļai apelācijas instances tiesa administratīvo lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[7] Izvērtējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[8] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa noteic, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šajā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.
Administratīvā apgabaltiesa, pārbaudījusi Lēmuma pamatojumu, pieteikumā un apelācijas sūdzībā ietvertos argumentus, atzīst, ka pirmās instances

tiesas spriedumā ietvertais pamatojums, kas norādīts šī sprieduma 3.punktā (izņemot sprieduma 3.5.punktu), ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un atkārtoti tos pašus apsvērumus nenorāda. Papildus Administratīvā apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[9] Saistošo noteikumu paskaidrojuma rakstā, uz kuru atsaucās arī pieteicēja savā pieteikumā, 1.1.punktā paskaidrots, ka nekustamā īpašuma nodokļa likme zemei 1procenta apmērā no zemes vienības kadastrālās vērtības tiek piemērota juridiskām personām un fiziskām personām, kuru deklarētā dzīvesvieta taksācijas gada 1.janvārī ir Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā. Šāda likme tiek noteikta, piemērojot likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" noteiktos obligātos principus: a) objektīvā grupējuma principu – nodokļu maksātāji ir sagrupēti atbilstoši objektīviem kritērijiem, nodokļa maksātājs ir fiziska vai juridiska persona, fiziska persona ir deklarēta Rīgā vai ārpus tās, t.i., samazināta likme tiks piemērota, ja fiziskā persona – nekustamā īpašuma nodokļa maksātājs ir Rīgas pilsētas iedzīvotājs; b) efektivitātes principu – noteiktās likmes piemērošana neprasa papildu administratīvos resursus, programmatūras pielāgošanai nepieciešami nebūtiski papildinājumi;

c) atbildīgas budžeta plānošanas principu – nodokļa likmes par zemi samazinājumu līdz 1 procentam daļēji kompensēs turpmākā atteikšanās no nodokļa pieauguma ierobežojuma piemērošanas, kas izbeigs nevienlīdzīgo attieksmi pret nodokļa maksātājiem, kad daļai nodokļa maksātāju Likums „Par nekustamā īpašuma nodokli" paredzēja nodokļa pieauguma ierobežojumu, bet daļai – nē. Turklāt, ņemot vērā, ka samazinātā likme piemērojama tikai juridiskām personām un fiziskām personām, kuras deklarētas Rīgā, šāds regulējums veicinās fizisko personu deklarēšanos Rīgā, līdz ar to arī iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu pieaugumu; d) prognozējamības un stabilitātes principu – noteiktās likmes nav paredzēts mainīt arī nākamajā taksācijas gadā.

Nosakot minētajām nodokļu maksātāju kategorijām pazeminātu nodokļa likmi zemei, tiek piemērots arī sociālās atbildības princips un likumā noteiktais izvēles princips – teritorijas attīstības un sakārtošanas princips (tiek veicināta nekustamā īpašuma nodokļu maksātāju – fizisko personu deklarēšanās Rīgā, t.i., tiks veicināta iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu palielināšanās Rīgas pilsētas pašvaldības budžetā, kas ļaus ieguldīt papildu līdzekļus pilsētas attīstībā.

[10] Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli"

26.panta pirmā daļa Saistošo noteikumu spēkā stāšanas laikā noteica, ka nodokļa summas, no kurām atskaitītas šā likuma 19.panta ceturtajā daļā minētās summas, tiek ieskaitītas maksātāja deklarētās dzīvesvietas pašvaldības budžetā un valsts pamatbudžetā atbilstoši gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktajam sadalījumam.

Tas (attiecībā uz zemes īpašniekiem – fiziskām personām) nozīmē, ka no pašvaldības teritorijā esošās zemes īpašnieku, kuri deklarējuši savu dzīvesvietu šās pašvaldības teritorijā, ienākumiem aprēķinātais un iekasētais iedzīvotāju ienākuma nodoklis gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktā sadalījuma apjomā tiek ieskatīts pašvaldības budžeta. No minētā ienākuma pašvaldība gūst finanšu līdzekļus savu funkciju izpildei, to starpā arī teritorijas attīstībai un sakārtošanai. Turpretī zemes īpašnieki, kuri nav deklarējuši savu dzīvesvietu tajā pašvaldībā, kurā atrodas viņiem piederoša zeme, bet deklarējuši savu dzīvesvietu citās pašvaldībās, nepiedalās pašvaldības, kuras teritorijā atrodas viņiem piederoša zeme, funkciju līdzfinansējumā.

No minētā izriet, ka, diferencējot nekustamā īpašuma nodokļa likmi tās administratīvajā teritorijā deklarētajām un nedeklarētajām personām, pašvaldība nav pārkāpusi Satversmes 91.un 97.pantu, jo personas, kuras deklarējušas dzīvesvietu

Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā, iegulda konkrētās pašvaldības attīstībā daudz vairāk, par to attiecīgi saņemot priekšrocību maksāt nekustamā īpašuma nodokli par zemi 1 procenta apmērā. Savukārt šo priekšrocību nesaņem personas, kuri dzīvesvietu deklarējušas citur. Ievērojot likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.^{1} panta pirmās daļas 1.punktā noteikto objektīva grupējuma principu, saskaņā ar kuru nodokļa maksātāji tiek grupēti atbilstoši objektīviem kritērijiem, un to, ka minēto personu grupas neatrodas vienādā un salīdzināmā situācijā, nav konstatējama pieteicējas kā tās personu, kuri savu dzīvesvietu nav deklarējuši Rīgas pilsētas pašvaldības teritorijā, grupas pārstāves diskriminācija Saistošo noteikumu 3.pantā noteiktās nekustamā īpašuma nodokļa likmes noteikšanā.

Tāpat ir ņemams vērā, ka pašvaldībām ir tiesības gādāt par tās teritorijā dzīvojošo personu labklājību, samazinot citā starpā arī maksājamo nekustamā īpašuma nodokli, tādējādi pozitīvi ietekmējot pašvaldības teritorijā deklarēto iedzīvotāju labklājību.

Apgabaltiesa arī atzīst, ka nav konstatējams, ka Saistošo noteikumu 3.pantā noteiktā nekustamā īpašuma nodokļa likme ierobežo pieteicējas tagadējās dzīvesvietas izvēles brīvību, jo minētā tiesību norma nenosaka personas ierobežojumus

dzīvesvietas deklarēšanai. Līdz ar to pieteicēja nav ierobežota izvēlēties deklarēt savu dzīvesvietu pēc tiem kritērijiem, kādi ir noteikti Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 3.panta pirmajā daļā. Citu apsvērumu izdarīšana ir personas brīva iztēle.

Apgabaltiesas ieskatā ir saprotama personas subjektīva interese saņemt tādu pašu atvieglojumu, kādu Rīgas pilsētas pašvaldība Saistošo noteikumu 3.panta 1.punktā ir noteikusi tās teritorijā deklarētām personām, kurām pašvaldības teritorijā pieder zeme, taču administratīvo tiesu judikatūrā ir nostiprinājusies atziņa, ka subjektīvās publiskās tiesības privātpersonai ir tikai tad, ja izpildās tiesību normā noteiktie priekšnoteikumi konkrētā labuma saņemšanai.

Personas subjektīvajām tiesībām ir jāizriet no tiesību normām, proti, ir jābūt publisko tiesību normām, kuras piešķir personai tiesības no valsts (arī pašvaldības) kaut ko prasīt. Savukārt, lai noteiktu, vai pastāv subjektīvās publiskās tiesības, apstiprinoši jāatbild uz vienu no šiem jautājumiem: 1) vai personai ir no objektīvajām tiesībām izrietošas tiesības no pārvaldes kaut ko prasīt; 2) vai konkrētajā gadījumā personai ir tiesības prasīt, lai valsts pārvalde neiejauktos viņas tiesībās (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2004.gada 9.marta lēmumu lietā Nr.SKA-39, 2008.gada 8.janvāra*

lēmumu lietā Nr.SKA-101).

Izskatāmajā gadījumā nav izpildījušies Saistošo noteikumu 3.panta 1.punktā noteiktie priekšnoteikumi, lai piemērotu pieteicējai par kopīpašumā esoša zemesgabala domājamām daļām nekustamā īpašuma nodokli 1 procenta apmērā, taču tas nenozīmē, ka šādas likmes piemērošana citām personām rada pieteicējas subjektīvo tiesību aizskārumu, ievērojot, ka minētais atvieglojums tiek piešķirts personai, nevis zemes vienībai.

Līdzīgi kā gadījumā, ja pieteicējai pašvaldība, kurā viņa deklarējusi savu dzīves vietu, piešķirs kādu labumu, tas automātiski nenozīmē, ka pieteicējas māsa, kurai ar pieteicēju kopīpašumā ir zemes īpašums Rīgā, ar šo faktu tiks diskriminēta.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.pantu un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Rīgas domes 2013.gada 3.jūnija lēmuma Nr.2-30/RD-13-268-ap atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot

kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese
referente
I.Kaļiņina

Tiesnese
S.Liniņa

Tiesnese
U.Mihailova